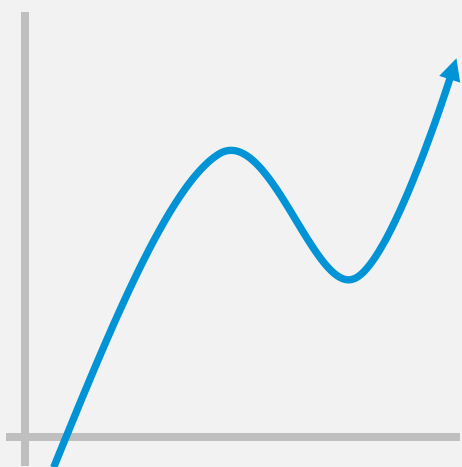

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

SPOLEČNÉ ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB V NEFINANČNÍCH PODNICÍCH

VÝSLEDKY ZA 2. ČTVRTLETÍ 2022

AUTOŘI: MILAN KLEMPÍŘ, BOHUSLAV ČÍŽEK, ANNA NOVOTNÁ

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření
mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

OBSAH

O ŠETŘENÍ.....	2
SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	3
VÝSLEDKY PODROBNĚ.....	4
1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE.....	4
2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY.....	6
3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY.....	8
PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ.....	11

O ŠETŘENÍ

Databázi časových řad naleznete [ZDE](#)

Pravidelné čtvrtletní šetření SP ČR a ČNB: více než 10letá historie čtvrtletních statistických a analytických výstupů

Unikátní společný projekt: Spolupráce významné mezinárodně uznávané měnové instituce a nejvýznamnějšího zaměstnavatelského Svazu v ČR

Informace od firem: Informace o očekávání, podnikatelském prostředí, faktorech a bariérách atd.

Respondenti: 157 respondentů v šetření za 2. čtvrtletí 2022

Databáze časových řad je dostupná na stránkách ČNB:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=&p_lang=CS

Cesta: Databáze časových řad ARAD → Statistická data → Všeobecná ekonomická statistika → Statistická šetření ČNB → Statistické šetření ČNB a SP ČR v nefinančních podnicích

Autoři: Milan Klempíř, Bohuslav Čížek, Anna Novotná

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Společné šetření SP ČR a ČNB mapuje situaci ve druhém čtvrtletí a očekávání respondentů pro nejbližší měsíce, letošní a zčásti i pro příští rok.

Nejistá domácí i zahraniční poptávka

Vnímání domácí i zahraniční poptávky v první polovině roku zůstalo silné a výsledky vykazaly meziroční zlepšení. Aktuální nejistoty a faktory jako je vysoká míra inflace či ochlazování růstu poptávky v řadě světových ekonomik (např. v Německu či v Číně) však indikují její budoucí revizi i u nás. První známky jsou patrné např. z pravidelných konjunkturálních průzkumů Českého statistického úřadu, kde spotřebitelský sentiment poklesl již pátý měsíc v řadě.

Opatrné očekávání zakázek

Výhled **zakázek** v horizontu druhé poloviny roku také naznačuje zhoršující se trend. Očekávání zakázek v dalším čtvrtletí zůstalo kladné, avšak půlroční predikce je již mírně záporná. I přes poměrně solidní základnu předchozího oživení věští očekávání po zbytek roku v lepším případě stagnaci.

Zhoršující se investiční očekávání

Navzdory ne úplně příznivé ekonomické situaci zůstalo saldo investiční aktivity kladné, byť očekávání do budoucna je znatelně horší než v předchozích průzkumech. Většina firem chce investice v nominálním měřítku zvyšovat, přibývají ale podniky (nyní zhruba třetina), které budou investice omezovat.

Překotný inflační a cenový vývoj

Inflační očekávání firem opět vzrostlo a je na maximech jak pro roční horizont (nárůst spotřebitelských cen o 9,44 %), tak pro 3letý horizont (meziroční nárůst o 7,09 %), kdy je o několik procentních bodů nad inflačním pásmem. Podniky očekávají další nárůst i v cenách vstupů a výstupů, na rozdíl od začátku roku se ale opět snižuje schopnost firem promítnout ceny vstupů do svých finálních produktů. Tento trend odráží i výše uvedený vývoj zakázek. Poptávka pomalu ochlazuje, proto jsou další možnosti promítání cen omezenější.

Pokračující nárůst mezd, rigidní trh práce

Vlivem vyšší inflace se zvyšuje očekávaný **nárůst nominálních mezd**. Jejich tempo růstu míry inflace v letošním roce zdaleka nedosáhne. Nárůst mezd je živen také přetrvávajícím nedostatkem na trhu práce, ačkoliv podniky hlásí drobné zvýšení zaměstnanosti ve svých podnicích.

Nárůst cen materiálů, surovin i energie

V současnosti považují firmy za svojí **nejzávažnější bariéru nárůst cen materiálů a surovin a ceny energie**. Významnost těchto překážek pro podniky a tempo jejich zhoršování (resp. vysoké procento podniků oznamujících meziroční zhoršení) je rekordní i v historickém porovnání. Mezi limitujícími faktory dále zůstávají také vysoké náklady na práci a nedostatek kvalifikované síly.

Euro v ČR

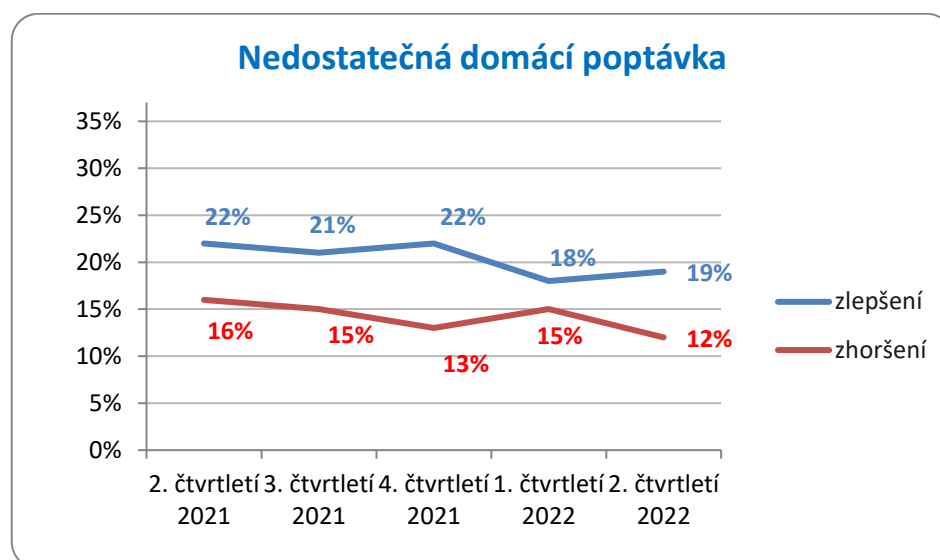
Firmy kvůli absenci **eura**, přestože jsou dodavatelé i odběratelé ze zemí platících eurem klíčoví, musejí firmy svůj zahraniční obchod zajišťovat proti kurzovému riziku. Tyto náklady tak negativně přispívají k řadě ostatních rostoucích položek v rámci vstupů a zbytečně prodražují produkci. Podnikatelé z tohoto důvodu dlouhodobě využívají v části transakcí měnu euro i pro platby mezi rezidenty v ČR.

VÝSLEDKY PODROBNĚ

1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE

Hodnocení
domácí
poptávky

Do začátku letošního roku pokračoval **trend zlepšování některých indikátorů a oživování ekonomiky, byť významně do trendu zasahovaly existující limity a rizika**, např. v podobě vysokých cen, nedostatku pracovníků apod. Vnímání domácí poptávky ze strany firem v první polovině roku zůstalo prozatím silné a u firem převažovalo zlepšení oproti minulému roku.

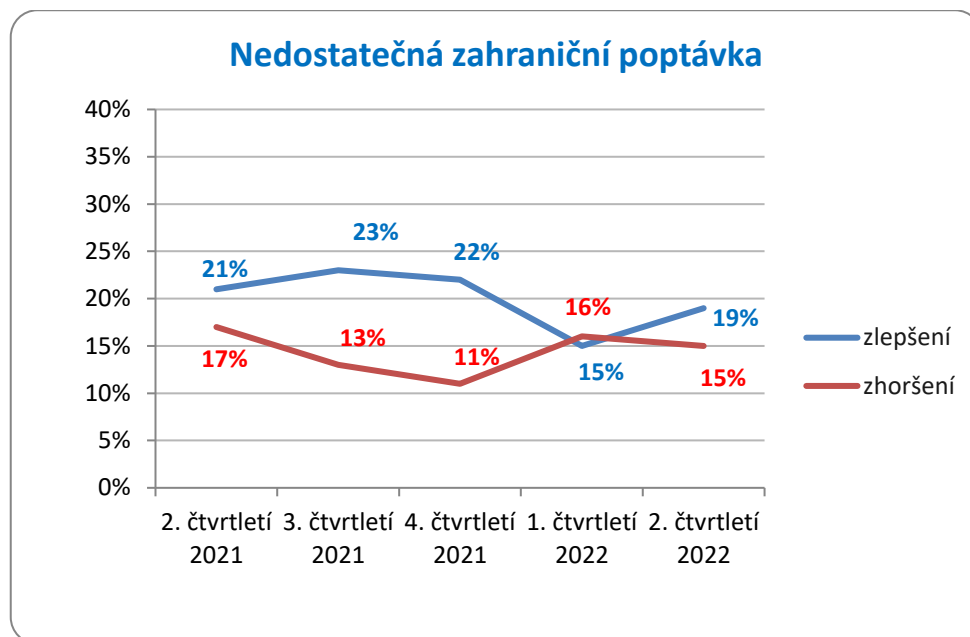

Avšak aktuální nejistoty a faktory, jako je např. vysoká míra spotřebitelské inflace, nárůst cen energie nebo rostoucí úrokové sazby ČNB s cílem utlumit tempo zdražování, byly prohloubeny vypuknutím války na Ukrajině a s určitým zpožděním budou mít tendenci snižovat kupní sílu domácností. Tento trend je již zřejmý např. z posledních konjunkturálních průzkumů ČSÚ, kdy klesá sentiment spotřebitelů již pátý měsíc v řadě a to na jedny nejnižší hodnoty od počátku zjišťování v r. 2003. Domácnosti se v průzkumu obávají zejména zhoršení své hospodářské a finanční situace v následujících měsících.

Počínající zchlazení a obavy o další vývoj poptávky může naznačovat také poměr nárůstu firemních cen vstupů a výstupů, kdy na rozdíl od předchozích dvou šetření podniky již v průměru neočekávají, že v příštích 12 měsících budou schopny plně promítnout zvýšení cen svých vstupů do svých finálních produktů.

Hodnocení
zahraniční
poptávky

Mírně pozitivní saldo se udrželo i v hodnocení zahraniční poptávky, které reflektuje stav v první polovině roku oproti loňské základně. Aktuální nejistoty a zejména pak ochlazování růstu poptávky v řadě světových ekonomik, mj. v Německu či v Číně, se však s nejvyšší pravděpodobností postupně promítnou i v české exportně orientované ekonomice. Obavy vzbuzují zejména poslední (nepříliš pozitivní) zprávy z výše zmíněného Německa jakožto našeho nejvýznamnějšího obchodního partnera. MMF nedávno odhadl letošní růst SRN na 1,2 % a příští rok na pouhých 0,8 %. Varující je také aktuální průzkum Německé průmyslové a obchodní komory, dle kterého jsou některé průmyslové podniky nuceny (16 % respondentů) omezovat výrobu v reakci na silný růst cen energie.

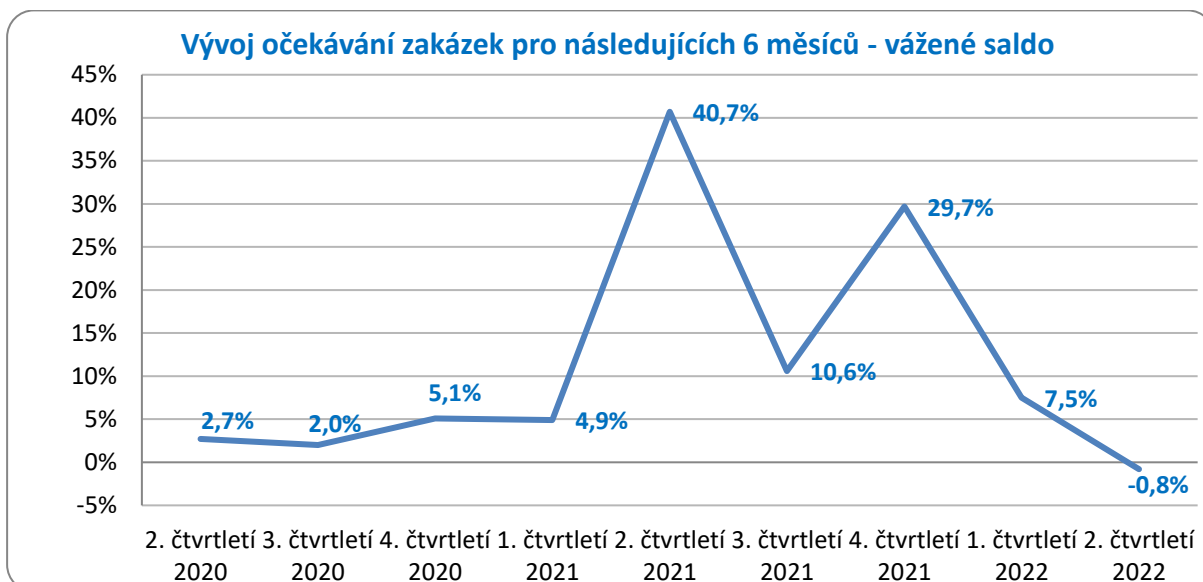
Očekávání zakázek

Ne příliš pozitivní ekonomický sentiment lze indikovat i z opatrného očekávání zakázek v horizontu ke konci letošního roku. Odhad pro následující čtvrtletí je kladný, avšak půlroční výhled již počítá s mírně záporným saldem.

Důvodem pro opatrnost v očekávání mohou být obavy ze zhoršujícího se ekonomického vývoje v zahraničí (viz výše zchlazení poptávky v Německu či v Číně) a negativní vliv např. vysoké míry inflace či zdražení energie také na sentiment spotřebitelů v ČR.

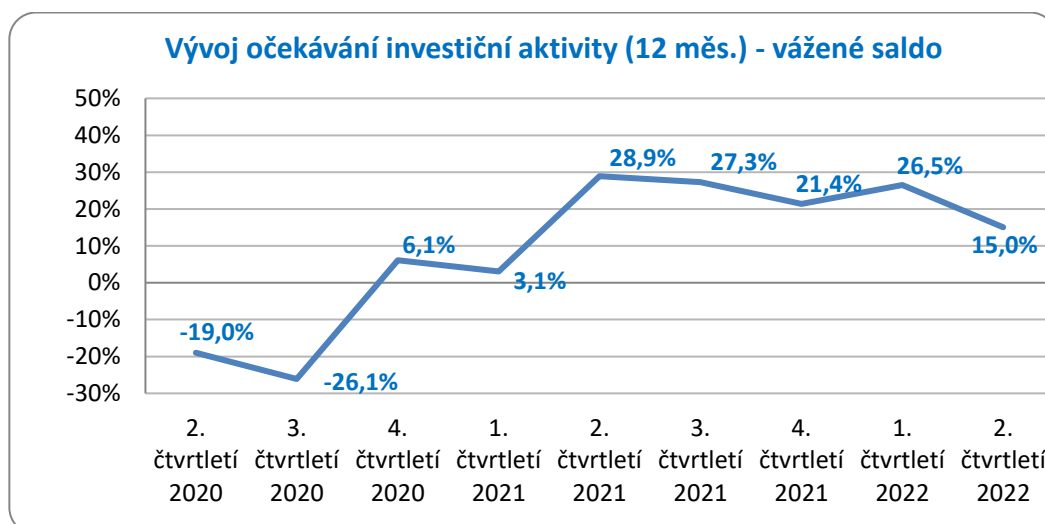
Vývoj zakázek – očekávání pro následující půlrok	1Q 2021	2Q 2021	3Q 2021	4Q 2021	1Q 2022	2Q 2022
zvýšení	33,7	56,6	28,4	45,3	31,3	30,6
snížení	28,9	16,0	17,8	15,6	23,8	31,4
beze změny	37,4	27,5	53,8	39,1	44,9	38,0

Následující graf ukazuje **vážené saldo očekávání zakázek** pro půlroční období. Z uvedených dat je zřejmé, že **očekávání vývoje zakázek je nejméně příznivé za posledních několik let a počítá s mírně zápornou stagnací**. Ještě v minulém šetření bylo zřejmé, že hlavní bariérou růstu jsou problémy na straně nabídky vyplývající např. z předchozího narušení dodavatelských řetězců, avšak nyní se aktuální nejistoty zvyšují i na straně vývoje poptávky.

Investice v ročním horizontu

Očekávání investic v druhém čtvrtletí 2022 v ročním horizontu zůstalo kladné (vážené saldo 15 %), avšak výhled je horší oproti údajům za poslední více než rok a tím koriguje původně očekávaná zlepšení a potřebné investice. Přestože chce většina firem investice v nominálním měřítku zvyšovat, přibývají i podniky, které budou přistupovat k meziročnímu omezení investic. Jejich počet stoupl zhruba na třetinu, což je přibližně dvojnásobná hodnota oproti minulému čtvrtletí. Ukazatel investic se navíc týká jejich nominální výše zkrácené inflací, nikoliv reálného vyjádření. Vliv na výsledek investic může mít i velmi výrazně rostoucí náklady na financování pomocí úvěrů. **Výsledky tak ukazují, že na podniky již dopadají současné ekonomické nejistoty.**

2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY

Očekávání růstu cen

Inflační očekávání firem opět vzrostlo, hodnoty jsou na maximech jak pro roční, tak pro 3letý výhled a jsou o několik bodů nad inflačním pásmem. Podnikatelé v horizontu **1 roku** čekají nárůst spotřebitelských cen o **9,44 %** a v horizontu **3 let**

očekávají stále relativně vysoký meziroční růst o **7,09 %**. To samo o sobě indukuje obavy firem z dalšího vývoje a rizika vyšších inflačních očekávání. Ze statistických dat rovněž plyne, že se stávající míra inflace značně navýšila. Inflační tlaky nabraly na síle koncem loňského roku (v prosinci 2021 dosáhla inflace úrovně 6,6 %) a zatím neustávají, meziroční růst spotřebitelských cen dosáhl za červen 17,2 %. Makroekonomická predikce SP ČR odhaduje průměrný růst inflace v letošním roce na 14 % ([zde](#)).

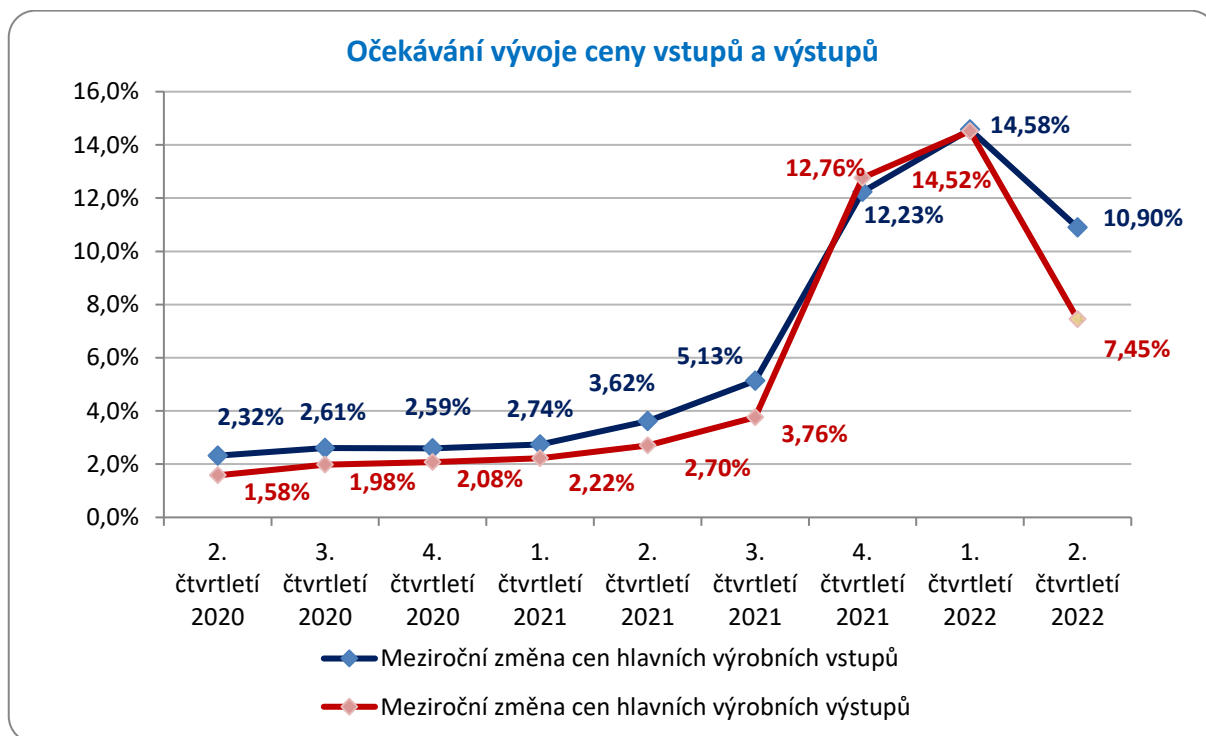
Cena energie a pohonných hmot

Tempo inflace je taženo významně růstem cen energií a pohonných hmot. Jen od začátku roku vzrostly ceny elektřiny, zemního plynu, benzínu či nafty o desítky procent. Dle červnového indexu cen průmyslových výrobců vzrostla cena ropy meziročně o 83 %, elektřiny (resp. přenosu, rozvodu a obchodu) o 56 % a zemního plynu dokonce o 94 % (růst těchto nákladů v jednotlivých případech ještě vyšší, jelikož např. výše uvedených 94 % vychází na všechny výrobce, tedy včetně firem, které mají ceny zafixované). Nezanedbatelný podíl na zdražování mají i ceny potravin.

Cena vstupů a výstupů

Firmy nadále očekávají rychlý růst v oblasti cen vstupů a výstupů hlavních výrobních faktorů. V ročním horizontu respondenti očekávají **nárůst cen vstupů o 10,9 %** a **výstupů o 7,45 %**, jak je patrné z níže uvedeného grafu.

V důsledku aktuálního cenového vývoje pociťují firmy silné nejistoty a obavy směrem do budoucna. **Podniky na rozdíl od posledních dvou šetření očekávají, že již nebudou v příštích 12 měsících moci promítnout vyšší ceny vstupů do svých výstupů, což odráží i očekávaný vývoj poptávky.** Šetření ukazuje, že dřívější „postcovidový“ sentiment a nastřádané úspory spotřebitelů umožňovaly firmám navýšit ceny srovnatelně se svými vstupy, naproti tomu nyní poptávka pomalu ochlazuje a další možnosti promítání nákladů do výsledných cen jsou omezenější. Různorodost dopadů do aktuálních i očekávaných marží a ziskovosti je mezi firmami poměrně vysoká.

Napětí na trhu práce, nedostatek pracovníků

Trh práce se nadále potýká s dlouhodobým nedostatkem zaměstnanců. Firmy sice ve výhledu zaměstnanosti ve svém podniku avizovaly mírný nárůst, pro letošní rok o 0,81 % a pro příští rok 1,14 %. Avšak i přes drobné zlepšení, dané možným promítnutím ukrajinských uprchlíků do nárůstu zaměstnanosti některých firem, se situace na trhu práce neuklidňuje. **I v době ekonomické nejistoty jsme stále v situaci, kdy poptávka po pracovní síle převyšuje nabídku** (jedná se však o základní scénář predikce, který nepočítá s eventuálním výpadkem dodávek zemního plynu a nucenou odstávkou výroby).

Nedostatek pracovníků může mít také (nad rámec vysokých inflačních tlaků) vliv při vyjednávání o nastavení mezd. Očekávaný nárůst mezd v horizontu letošního roku je nyní na hodnotě **4,78 %** (předchozí šetření očekávalo 3,96 %) a pro příští rok **4,54 %** (v minulém šetření 4,07 %). Byť vysoké inflační a mzdové tlaky mohou výsledné hodnoty tlačit výše, konkrétní hodnota bude velmi různorodá v jednotlivých sektorech a firmách a bude narážet na negativní dopady stávajících bariér růstu dané zejména situací na Ukrajině a cenami energie. Tempo růstu nominálních mezd v letošním roce bezpochyby nedosáhne očekávanou míru inflace.

3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY

V šetření zjišťujeme podíl respondentů, kteří očekávají zhoršení či zlepšení hlavních faktorů v oblastech klíčových pro **růst firmy**.

Oproti předchozím obdobím jsme svědky historicky **rekordních hodnot zhoršení u cen energie a cen materiálů či surovin**. Tyto faktory jsou nyní vnímány jako vůbec největší problém a nejvýznamnější bariéra. Firmy tak reagují na enormní zdražení vstupů v důsledku narušení dodavatelských řetězců během pandemie a také kvůli vypuknutí války na Ukrajině.

Dlouhotrvající negativní trend je vnímán i u nákladů na práci a nedostatku kvalifikované pracovní síly. Na druhou stranu domácí i zahraniční poptávka zůstala v první polovině roku silná a výsledky za druhé čtvrtletí nadále vykazaly meziroční zlepšení. Její dosavadní vývoj však nemusí předznamenávat budoucí výhled, který již tak pozitivní není.

Vývoj faktorů s vlivem na růst firmy

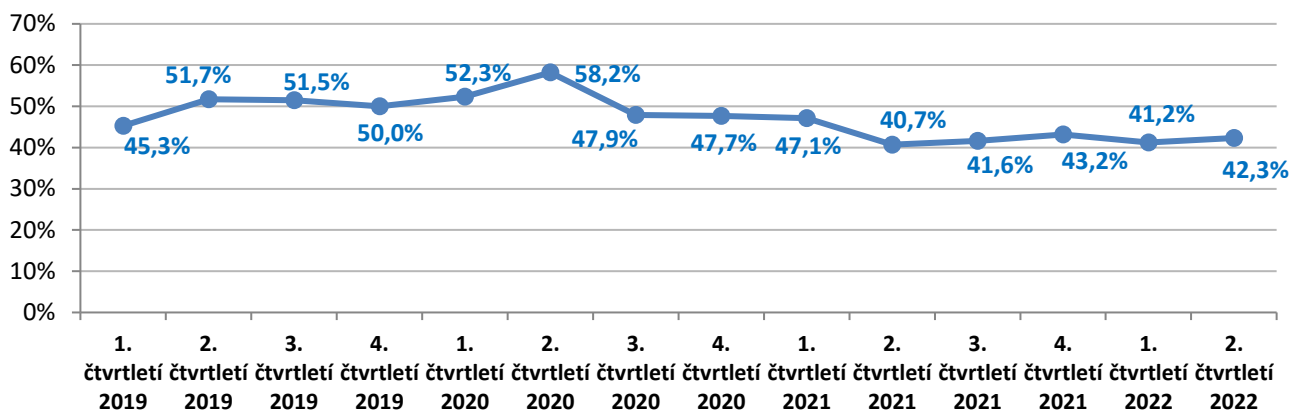
V kontextu hlavních limitů pro investiční rozhodování zůstává situace v podstatě shodná ve smyslu, že otázka financování není hlavní bariérou. Firmy dlouhodobě považují za nejvíce zatěžující nízkou návratnost investic nebo nejistotu budoucí poptávky. V posledních šetřeních však vnímají výraznější zhoršení v případě úrokových sazeb. Tento ukazatel byl ještě nedávno považován za důležitý pro max. 3 % firem, nyní se ale jedná již o jeden z pěti nejvýznamnějších překážek limitujících investiční rozhodování ovlivňující téměř 11 % respondentů. **Negativní trend lze pozorovat také ve vzrůstajících problémech při získávání externích zdrojů.** Zhoršení obou ukazatelů je viditelným důsledkem zvyšování základních úrokových sazeb ze strany ČNB, která tím chce zabrzdit zrychlující inflaci. Díky tomu jsou náklady financování na rekordu od začátku měření v roce 2004 (7,79 % v květnu 2022).

Podniky dlouhodobě **nejsou spokojeny s kvalitou podnikatelského prostředí**, tato oblast má výrazný prostor ke zlepšení. Za nejzávažnější problémy označují firmy zejména byrokracii, úroveň legislativy nebo vymahatelnost práva, kde nedochází k žádnému zlepšení. Za náležitý problém je dále považováno pracovní zákonodárství, dopravní infrastruktura, ale také udržitelnost veřejných financí, kde významná část subjektů vnímá zhoršení.

Náklady na zajištění exportu

Firmy jsou stále negativně ovlivňovány tím, že **ČR nemá společnou měnu euro**. Firmy z ČR mají **náklady se zajištěním** proti kurzovým výkyvům, a dobrovolně používají euro, protože v silně „eurizovaných“ zemích našich hlavních ekonomických partnerů mají významnou část dodavatelů i odběratelů.

Zajištění vývozu v daném čtvrtletí

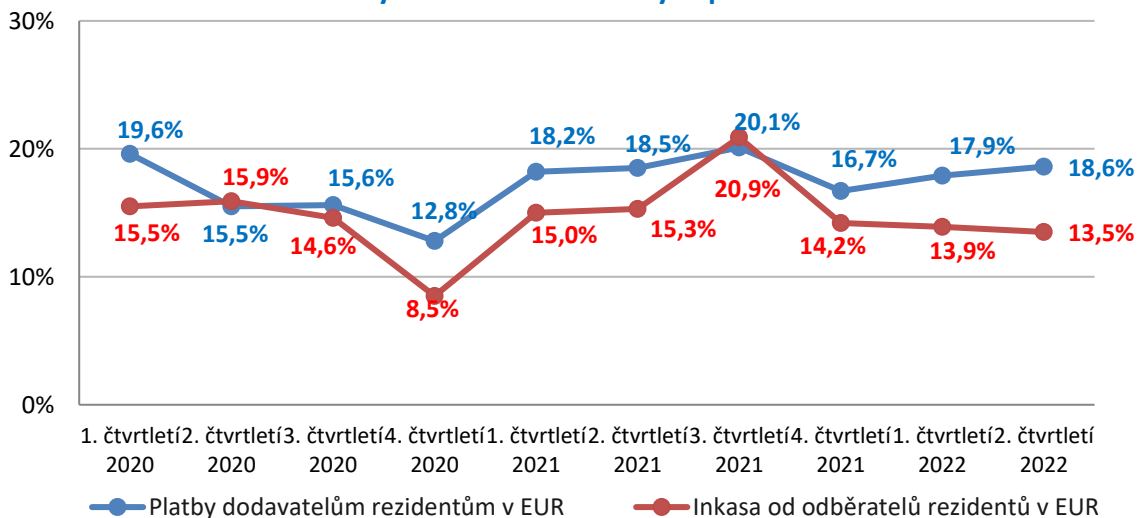

Z grafu výše plyne, že **podíl finančního zajištění exportu** je stále dlouhodobě v intervalu **40–50 %**, to znamená, že necelá **polovina českého exportu se musí zajišťovat**, což při absenci eura a významné orientaci české ekonomiky na eurozónu zbytečně zvyšuje podnikatelům náklady.

Používání eura

Další přirozenou formou zajištění proti kurzovým výkyvům je **používání eura podniky v ČR i v rámci tuzemských plateb**. Dlouhodobě z výsledků šetření pozorujeme, že **dobrovolné používání eura se pohybuje v intervalu 15–20 % transakcí mezi rezidenty**. Z předchozích čtvrtletí víme, že pokles pod hranici 15 % je obvykle výkyvem, který se dlouhodobě vrací do uvedeného intervalu.

Využití eura v tuzemských platbách

Poznámka: Data pro všechny grafy a tabulky pocházejí z tohoto šetření.

PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ

Ojedinelá spolupráce

Od roku 2011 provádí Svaz průmyslu a dopravy ČR (SP ČR) ve spolupráci s Českou národní bankou pravidelná čtvrtletní šetření. Respondenty jsou podniky z nefinančního sektoru, jejichž struktura je vybrána tak, aby odrazela strukturu české ekonomiky.

Chcete se zapojit?

Svůj zájem sdělte prosím pracovníkům ČNB zodpovědným za statistické šetření na e-mail Setreni@cnb.cz, tel.: 224 414 398, kde Vám poskytnou podrobnější informace k obsahu šetření a ke způsobu vyplňování statistického dotazníku.

Šetření nabízí obrázek o aktuálním stavu a očekávaném vývoji podnikatelského prostředí jak z pohledu vnitřních, tak i vnějších podmínek.

Využití

Šetření Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky využívá jako základ pro prosazování zájmů zaměstnavatelů a podnikatelů. Přidanou hodnotu vytváří pohled samotných podniků, na jehož základě může být argumentace věcnější a silnější.

Výsledky pomáhají: *Poskytnout signály o budoucím vývoji a situaci v podnikové sféře ekonomiky; Varovat před možnými problémy, poukazovat na slabá místa a rizika; Při tvorbě makroekonomické prognózy ČNB pro účely měnové politiky.*